

Musiken, kyrkan och samhället

Seminarium på Kungl. Musikaliska akademien den 14 mars 2016

Medverkande:

Moderator Sven Kristersson, professor

Anders Dillmar, fil. dr.

Peter Lundborg, domprost

Peter Sjunnesson, Svenska kyrkans utbildningsinstitut

Agneta Sköld, domkyrkoorganist

Stefan Therstam, professor

Mattias Wager, domkyrkoorganist

Inledning av Tomas Löndahl, KMA:s ständige sekreterare

Hänvisar till akademiens tidigare roll som huvudman för all högre musikutbildning i landet (inklusive kyrkomusikerutbildningen) och avgörande roll vid tillsättning av organisttjänster. Kompetens och engagemang finns, många ledamöter har varit och är kyrkomusiker. Seminariet avser att belysa musikens roll inom svenska kyrkan och har tillkommit på initiativ av ett femtontal ledamöter. Dagens samtal skall inte ses som akademiens remissvar kring det reviderade Kyrkohandboksförslaget men kan säkert ge kreativa inspel även i den frågan. Vid akademiens styrelsemöte den 1 april tas beslut om det av arbetsgruppen framtagna remissvaret gällande det reviderade kyrkohandboksförslaget.

Anders Dillmar:

Vem har makten över musiken i Svenska kyrkan? Organisation och verklighet.

Dillmar har forskat om Harald Göransson och disputerat i Lund om Haeffner och hans koralbok.

Spänning mellan organisation och verklighet, vem har makten? Organisation och verklighet stämmer inte alltid överens. Jämför analys av makt och maktlöshet inom sociologin: med fler poster stiger makten exponentiellt, detsamma gäller maktlöshet i motsatt riktning. Ur vilkas perspektiv: tonsättares, musikers, prästers, övriga anställdas, politikers, kyrkopolitikers,

lekmäns, Akademiens? Heterogena grupper, vilka skall ha störst makt om den skall fördelas? Ofta antas ekonomins makt vara störst, men kanske är det snarare vanans? Finns också negativ makt i form av okunskap, "så har vi aldrig gjort", "det klarar vi inte". Lätt att hamna i genrediskussioner när t ex rock ställs mot klassiskt. Goss- och flickkörer är dock exempel på problemfrihet i det avseendet. Viktigare att se till musikens funktioner.

Jämförelse mellan Harald Göranssons tid och nutiden. Sekulariseringen var aktuell på 1960-talet, filosofer som trott på religionens utdöende har senare ändrat sig och ser den som en stor kraft att räkna med, däribland Jürgen Habermas och sociologen José Casanova. Religionen har deprivatiserats och gjorts till föremål för kollektivt handlande. Kyrkan har stor potential att vara en social rörelse. Stort förtroendekapital även avseende kyrkomusik. Dock har vårt gemensamma religiösa språk kollapsat vilket försvårar sansade samtal och kopplas till fanatism och extremism. Kyrkomusiken frikopplas från religionen och blir kultur och kulturarv. Dock är det inte en tillräcklig definition av kyrkomusik att tala om den som kultur. Misstänksamhet mot organisationer och institutioner kan skapa icke-engagemang och distansering. Ifrågasatta diskussioner om kyrkans organisation, byråkrati och NPM (New Public Management), ekonomi och kontroll kan få kyrkans grundläggande uppgift att glömmas bort. Provocerar frågor som om teologer är onödiga? Synen på prästen har ändrats, är både chef och högste gudstjänstfirare, samtidigt är det ett misstag att se prästen som liktydig med kyrkan.

Har högkyrkligheten gett ett dubbelt bidrag till detta? I kyrkohandboken 1986 sattes inte prästen i centrum, då skulle församlingen aktiveras och göras delaktig i gudstjänsten. Vill prästen ha en passiv församling är, elakt uttryckt, konserten idealisk...

Harald Göransson var en nutida Haeffner. En central gestalt, musikkonsulent på riksnivå, musikansvarig för kyrkans bok- och musikförlag, lärare vid Musikhögskolan, professor i harmonilära, huvudansvarig för musiken i psalmboken och kyrkohandboken 1986, ledamot av KMA, onekligen en maktkoncentration. Inledde sin verksamhet strax efter det att 1942 års mässbok tagits i bruk med gregoriansk introitus, när utlandet åter blev tillgängligt och 1500- och 1600-talets musik återupptäcktes via Basels Schola Cantorum. Modernismen och den nya sakligheten tog avstånd från romantiken, Göransson kände Hilding Rosenberg, var med i Måndagsgruppens utmarker. En dynamisk tid i folkbildningsanda. Göransson anklagades för maktfullkomlighet, men efter 1980 efterlyste kyrkomusiker en centralgestalt när många kände maktlöshet inför populärmusikens utbredning i kyrkan och Göransson sågs som en av bovarna som höll på att utplåna den sakrala musiken. Göransson uttryckte redan på 1960-talet oro för att den gamla kantorsinstitutionen höll på att falla sönder.

Staten tog inte sitt ansvar gentemot kyrkan, tidigare upptäckte kantorerna i landet de musikaliska begåvningarna och gav dem deras första utbildning. Utbildningen förändrades i syfte att göra kyrkomusikerna användbara även i andra sammanhang än i kyrkan. Visornas funktion betonades, inte minst bland ungdomen. Den folkliga musiken skulle lyftas till en högre nivå. Man värnade församlingssången, kritiserade när orgelspelet inte blev ett

ackompanjemang. Sången skulle vara det primära, växelsången mellan kör och församling i psalmerna främja mötet mellan enkel församlingssång och konstfullhet. Gregorianik och rytmiska koraler var viktiga, men även förnyelse i form av beställningar av tonsättare som Hambraeus, Bäck och Hovland skulle kunna skaka om i trons värld: Göransson var en musikteolog. Den nya musiken kombinerades med dans och andra liturgiska uttryck. Göransson efterlyste ett kyrkomusikaliskt institut och musikalisk bredd. "Om kyrkan skapar kultur är det i ren distraktion" var hans egen sammanfattning. Att skapa kultur var inte det primära. Idag har vi en helt ny situation med all världens musik hörd och lätt tillgänglig.

Efter skilsmässan från staten 2000 är varje församling självstyrande, förr utgjorde Svenska kyrkan ramen, nu är det församlingen. Stiften skall stödja församlingarna. På riksplanet ger Svenska kyrkan kyrkomusiken oerhört litet utrymme av anställda tjänstemän.

Decentralisering och beslutsfattande skall ske på lägsta ändamålsenliga nivå (subsidiaritetsprincipen). Den enskilda musikern har fått större frihet, men den samlade kraften i kåren har reducerats. Redovisningsskyldigheten till domkapitlen är borta. Utvecklingen började kring 1989 med kommunaliseringen, dessförinnan gällde kyrkomusikerstadgan från 1950. Tidigare var kyrkoherden chef endast över präster, nu över hela arbetslaget, skall leda och samordna hela arbetet. Ändå är församlingen överordnad, även kyrkoherden. Gudstjänster beslutas lokalt, inte av Svenska kyrkan. Enligt kyrkoordningen från 2000 är prästen ansvarig för psalmvalet för gudstjänsterna men måste tydas i relation till hela kyrkoordningen och församlingsinstruktionen. I arbetslaget kan kyrkomusikerna även ha synpunkter på texter. Psalmer kan hämtas även ur andra kyrkors samlingar, men åtminstone en måste tas ur svenska psalmboken.

En skillnad gentemot 1900-talet är att psalmer inte längre i så hög grad sjungs i skolan. Kräver pedagogiska insatser. Orgeln är bara ett av flera instrument, men kyrkomusikern har makt över kören, dess repertoar och sitt orgelspel.

Friheten utanför gudstjänstlivet har ökat än mer för kyrkomusikern och ofta blivit ren konsertverksamhet utan andakt eller psalmsång. Har något då tappats bort även om kyrkorummet fortfarande skapar karaktär? En reduktion av kyrkomusiken. Präster och musiker behöver varandra för att hitta nya modeller.

Kyrkohandboksarbetet har varit "underligt" – har fått den lokala kyrkomusikern att glömma att kyrkomusikern är bärare av kyrkomusiken. Tenderar att glömma friheterna och möjligheterna.

Den övergripande enheten är församlingarna. Stiften skall backa upp församlingarna. Kyrkans riksnivå övervakar allt och "skjuter in ett psalmbokstillägg och en handbok ibland". Dock: vad som uppfattas som dåligt kommer inte att användas. Viktigt är hur man utbildas till kyrkomusiker. Oroande om församlingar av ekonomiska skäl inte vill anställa välutbildade musiker. Demografiska problem obestridliga när avfolkningsorter inte lockar högutbildade kyrkomusiker.

Kyrkomusikern måste ta sitt kunnande på allvar och frigöra sig från känslan av maktlöshet. Självbilden måste hissas.

Idag krävs ett större kyrkligt kristet engagemang jämfört med under 1900-talets statliga anställning. Nathan Söderbloms ord "Alla religioners centrum är upplevelse av helighet" skall uttryckas i musiken. Makten ligger hos den enskilde kyrkomusikern men kräver kunskap, engagemang och pedagogik.

Stefan Therstam:

Kyrkomusikerutbildningarna och samfundens musikliv – nuläge och framtid

Therstam har varit lärare vid Musikhögskolan i trettio år och 1998—2015 innehaft olika byråkratiska ledningsuppdrag.

1771 instiftas KMA och dess viktiga roll som utbildningsverk, där kyrkomusiken är betydande. Undervisningen kom igång från sekelskiftet 1800 sedan kronprins Carl Johan skänkt pengar för utbildning av kyrkomusiker. 1864 blev undervisningsverket konservatorium med eftersträvd internationell status, 1878 invigdes byggnaden med konsertsalen, på 1950-talet ägde flytten till Valhallavägen rum, 1971 förstatligades konservatorierna/musikhögskolorna och 1977 kom högskolereformen OMUS (Organisationskommittén för högre musikutbildning) varvid den tidigare femåriga kyrkomusikerutbildningen förkortades till fyraårig.

Nu tre linjer: musiklärare, kyrkomusiker och (profan) musiker. 1993 kom högskolereformen i syfte att minska arbetslösheten, musikhögskolorna (Göteborg, Malmö, Piteå och senare Örebro) knöts till universiteten och Kungl. Musikhögskolan blir som egen myndighet enda fristående musikhögskola. Under slutet av 1990-talet börjar Musikhögskolan högskolefieras med bibehållen linjestruktur. På 2000-talet medför Bolognaprocessens unifiering av utbildningssystemen i Europa att den gamla organistutbildningen och -examen försvann. Modifiering och nedskärning när utbildningen krymps från fyra till tre år. Diskussioner förs mellan musikhögskolorna och Svenska kyrkan. Grundutbildningen skulle ha en "jämnhög ribba". Tidigare var utbildningen densamma på alla skolor, efter Bologna får varje lärosäte utforma den fritt.

1900-talets senare hälft var en musikalisk guldålder för Svenska kyrkan: organisation, resurser, samhällsklimat och ekonomi bildade en lyckad helhet för kyrkomusiken ur ett klassiskt västerländskt konstmusikperspektiv. På det sekulära området bidrog kommunala musikskolor och kulturskolor till blomstringen.

Pyramidens bredd smalnar med den statliga apparaten. Barn- och ungdomsverksamhet i körform var ett sätt att komma in i den kyrkliga miljön, organisterna meddelade frivillig undervisning, sommarkurser för kantorer övervakades av KMA, strukturer som försvann år

2000. En krympande situation på många plan. Idag är kyrkan en självständig arbetsgivare och verksamheten hanteras på olika sätt. Kyrkomusiken är viktig för hela musiksamhället, intresset stort för kyrkohandboken och kyrkomusikerutbildningen. Svenska kyrkan uttalar sig inte så mycket om den sekulära delen av vår kultur.

Vad göra? Sedan skilsmässan från staten har Svenska kyrkan inte förvalt sitt pund, den tog inte ansvar för det som byggts upp sedan länge genom att söka påverka volym och utveckling, behörighetsprövning och kvalitetssäkring. Kyrkan måste aktivt bygga upp ett system för rekrytering, detta är inte utbildarnas angelägenhet eller möjlighet. Detta måste komma inifrån, gärna i samarbete med utbildarna. Kostar dock pengar. Viktigt att söka återinföra möjligheten att behörighetspröva, öka inflytandet så att kvaliteten kan säkras och förstå att ekonomiska inversteringar måste göras för att möjliggöra en utveckling.

Lärosätena lider av NPM (New Public Management), en trend utbildningspolitiken måste hantera. Fördelningspolitiken kan dock hanteras även internt men kräver aktivt ställningstagande. Kyrkomusiker särskiljs av att de kommer att bli arbetsgivare för andra kyrkomusiker. Svenska kyrkan är en av de största aktörerna i svenskt musikliv. NPM måste överges, kyrkomusiker behöver ett flertal ämnen för att klara sin arbetsuppgift och kan därför inte utbildas till samma kostnad som exempelvis en flöjtist. Alltför stor specialisering är problematisk, dagens kyrkomusiker måste vara funtad som den schweiziska armékniven.

Alla kyrkomusikerutbildningar på Musikhögskolan till kandidat- eller masterexamen är ickekonfessionella. Inriktningen är kyrkomusikalisk, men ej skraddarsydd för något visst samfund även om Svenska kyrkans del utgör 90%.

Kyrkan och lärosätena måste samverka. Till sist är detta en ekonomisk fråga. "Bildning och utbildning med kvalitet är gångbart men kostar alltid pengar."

Peter Sjunnesson:

Kyrkomusiker i kyrkoordningen. Promemoria om examens- och befattningsbenämningar.

Behörighet och angränsande frågor på remiss under våren 2016.

Sjunnesson är chef för kyrkomusikprogrammet vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

Förslaget beträffande ny struktur av titulation för kyrkomusiker är nu ute på remiss. Efter examen går musikern vidare till Svenska kyrkans utbildning för behörighet till tjänst i Svenska kyrkan, detta enligt utbildningsreformen i Svenska kyrkan 2012 och som dess utbildningsinstitut genomför. Förslaget är en promemoria som påbörjades för ett år sedan efter det att hänsyn tagits till remissvar 2013 som lyfte fram behörighetsprövning som en viktig faktor.

Kyrkomusiker utgör en enhetlig yrkeskår som oavsett utbildning har likartade arbetsuppgifter. Kärnpunkt är det liturgiska orgelspelet och att leda församlingssången från orgeln med tydliga befattningsbenämningar och tjänstetitlar (de etablerade kantor, organist, domkyrkoorganist).

Incitament att fullfölja studierna och vidare studier är viktiga.

Förslaget och dess konsekvenser redovisas på PowerPoint. Remisserna förväntas till mitten av april för beslut i höst för att kunna genomföras från januari 2018.

Ordet fritt. Inlägg av *Anders Bondeman* med anekdoter om Harald Göransson och Otto Olsson. *Mattias Lundberg* frågar om Bolognareformens konsekvenser och hur denna anknyter till makten. Vilka vägar har valts på Kungl. Musikhögskolan? *Stefan Therstam*: makten finns på varje lärosäte med frivilligt samarbete eller samordning t ex i form av rikstäckande värdeskala i kandidatprogram avseende innehåll och proportioner. Viktigt med behörighetsprövning för fullföljande av studierna: dokumentet blir annars oviktigt om bara provspelning och förmåga räknas. *Sven Kristersson* undrar om det finns ett kommunikationsunderskott: saknas diskussionsfora mellan musiker och kyrkas företrädare? Saknas vissa led i strukturerna? *Anders Dillmar*: individnivån har blivit starkare men den samlade kraften är reducerad. Fora saknas för möte. I Uppsala har vi obligatoriska kontraktsmöten en gång i terminen, men intresset bland musikerna är lågt.

Journalisten *Sofia Lilly Jönsson* påtalar glappet mellan vad mediernas redaktioner kan om kyrkan och vad kyrkan vill vara med och diskutera. Troligen var detta bättre förr, nu har vi en kollaps i språket om religionen. Viktigt att göra diskussioner offentliga. Om kyrkomusiker finns i ett spår och teologer i ett annat fördummas debatten. Kvalitetsdebatter kräver substans. Kyrkan har varit nästan frånvarande under några decennier, men nu märks ett större intresse från kultursidorna. *Erik Lundkvist* relaterar livlig tidningsdebatt i DN inför den nya psalmboken 1986 och berättar om Harald Göranssons "avhopp" då han lämnade gregorianiken och fick "tycke" för den nya "underhållningsmusiken". Göransson var en av de ansvariga för såväl kyrkohandboken som psalmboken. Resultatet hade sett annorlunda ut om andra aktörer släppts in.

Tonsättaren *Kjell Perder* nämner Tontankesmedjan vid FST som söker föra arvet vidare i dialog med det omgivande samhället. Med hänvisning till Bolognas tal om anställningsbarhet och kyrkomusikerns centrala position frågas hur Musikhögskolan motiverar att man för tillfället reducerat intagningen till kyrkomusikutbildningen? Prefekten för klassisk musik vid Musikhögskolan *Anna Maria Koziomtzi*s svarar att man har initierat kontakter mellan skolan och kyrkan. Man har kandidat- och masterutbildning men har gjort ett antagningsuppehåll för årets kandidatprogram på grund av lågt söktryck och hänsyn till skolans ansträngda ekonomi. Man gör en översyn av utbildningen tillsammans med kyrkans utbildningsinstitut. Diskuteras även vad som är högskolornas och vad som är kyrkans ansvar. *Stefan Therstam*

menar att ansvaret huvudsakligen är kyrkans som inte ägnat sig åt detta de senaste femton åren och att nu ett reparationsarbete förestår. Professor *Hans Hellsten* menar att otydligheten och överlappningen i utbildningen är problematisk men att förslaget som nu är ute på remiss avseende tjänstebestämmelser är bra. Till sist konstateras att innehållet i kyrkans utbildning för de tre linjerna kommer att vara detsamma, baserat på kunskapsinhämtning och gemensam reflexion.

Visioner kring musikens roll i kyrkan i framtiden

Musikens roll och kvalitet i liturgin

Peter Lundborg:

Inleder med ett citat av preses (1944—50) Gustaf Aulén, professor i systematisk teologi och biskop i Strängnäs. ”Musik i form av både sång och spel har följt kyrkan genom tiderna, alltifrån dess första begynnelse. Den har såsom de nytestamentliga skrifterna nogsamt betygar hört samman med kristet gudstjänstfirande så länge detta existerat. Dess betydelse för gudstjänsten har blivit föremål för växlande värderingar, från högsta uppskattning till någon gång blott njugg tolerans. Dess liv har än varit blomstrande rikt, än stått under knapphetens tecken. Allt under detta har arbetet med gudstjänstens musik aldrig upphört och icke heller nyskapandet. Kyrkans musik kan aldrig bli ett färdigt och avslutat kapitel, den kan aldrig inskränkas till endast en upprepning av det en gång givna. I en levande kyrka måste också musiken vara levande, inte bara så att det kyrkomusikaliska arvet hålls levande utan också så att en ständig nyskapelse måste äga rum.” (Ur boken *Högmässans förnyelse*, 1961).

Musik och liturgi har alltid hört samman. Redan Augustinus, biskop i Nordafrika kring sekelskiftet år 400, ansåg att musik och sång var det heligaste och nyttigaste de troende kunde ägna sig åt. Påven Gregorius den store ansåg musiken viktig liksom församlingens sång (av Kyrie och Sanctus i mässan, mot slutet av 600-talet även Agnus Dei). Församlingssången innebar att ”sjunga med en röst”. Från 200-talet grundlades den gregorianska sången; att kyrkan blev statsreligion och språket latin påverkade även musikens och sångens utveckling. Vid första millennieskiftet inträdde enkelhet och strukturering enligt kyrkotonartssystemet. Påven Stefan II for till frankerriket och smorde Pippin den lille till kung mot löfte att kungen införde den romerska riten i riket. Sonen Karl den store kröntes år 800 till romersk kejsare (senare det Tysk-romerska riket): ett rike – en gudstjänst – en liturgi. Fick stort genomslag utom på de brittiska öarna. Musiken var oupplösligt förenad med liturgi.

Under 1800-talets senare hälft utvecklas liturgisk rörelse inom alla delar av västerlandet. I Sverige utifrån den s k Lundahögkyrkligheten, inspirerad av tysk liturgisk forskning och fullföljd av biskop Ullman i Strängnäs. Senare under 1900-talet inspirerade den liturgiska

rörelsen från England, dock inte den liturgiska musiken. I Sverige bottnade förnyelsen av den liturgiska musiken i det tyska förnyelsearbetet och i den svenska kyrkosångsrörelsen.

Knut Peters' konstruktiva kritik av 1897 års mässmusik i boken *Den gregorianska sången* (1930) fick stor betydelse för 1942 års kyrkohandbok – en milstolpe på vägen mot förnyelse och kvalitet i svenskt gudstjänstliv. Allra viktigast för den liturgiska utvecklingen i den västerländska kristenheten var det andra Vatikankonciliet 1962—65 som fastställde konstitutionen av den heliga liturgin 1963. Ragnar Askmark, biskop i Linköping och ordförande i den första liturgiska nämnden på 1950-talet och i 1968 års kyrkohandbokskommitté, var observatör i Rom. Ett stort genombrott för den liturgiska förnyelsen.

Andra konciliet innebar en frihet för musiken som Svenska kyrkan aldrig haft. Konstitutionen föreskriver att den gregorianska sången på latin skall inta den främsta platsen samtidigt som kyrkomusikerna uppmanas att skriva musik som även lämpar sig för mindre sånggrupper och främjar hela församlingens aktiva deltagande, även flitigt bruk av religiös folksång. Allt detta ingår i vårt reformatoriska arv.

Romersk-katolska kyrkans liturgireform 1969 fastställde struktur för mässan – en stomme som möjliggör lokala variationer för såväl ord som musik, en återgång till den tidiga kristna kyrkans mångfald.

Liturgisk musik och teologi

Kyrkans musik är ouplösligt förbunden med liturgin och därmed med teologin och kan därför inte heller vara frikopplad från teologin. Den ortodoxe teologen Alexander Schmemmann, betydelsefull för tänkandet om liturgi och teologi, sätter den västerländska liturgiska rörelsen i ett ekumeniskt sammanhang. "Liturgins funktion är att göra evangeliet närvarande".

Karl-Gunnar Elversson ledde arbetet med översynen av 1986 års kyrkohandbok och utgav 2003 en handbok i liturgi som behandlar uppsatser av amerikanska forskare, bl a om liturgisk musik som bön då bönen och musikens väsen har gemensamma drag. Jämförelse görs med påskmysteriet där vi blir delar av Kristi kropp och på samma sätt uppgår i något större när vi sjunger eller spelar tillsammans. Musiken och sången blir en förkroppsligad form av gemensamt deltagande i påskens mysterium.

Kvalitet

Vad är kvalitet? Endast det gammalkyrkliga, det som nyskapas, det reformerade arvet? Vem bedömer hur? Olika kvaliteter. Förmodligen har inte särskilt mycket skrivits om kvalitetsbegreppet i liturgisk musik. Mats Hultman i Lund drar en parallell i anslutning till arkitekturen: "För att uppnå god kvalitet måste man skapa en gemensam vision om god kvalitet samtidigt med en gemensam vilja att skapa denna goda kvalitet". Vi måste enas om

en plattform att bygga på. Ett förankringsarbete inbegriper alla berörda, det krävs ett gemensamt och öppet arbete över lång tid. Konsensus är förmodligen omöjlig att nå, däremot ömsesidig förståelse.

Sven Kristersson kompletterar med uppgiften att Luther var musikutbildad sångare som läst Vergilius...

Kyrkan som arena för musikaliskt nyskapande

Agneta Sköld:

Pekar på relationen mellan teologi, kulturliv och estetik och de historiska skillnaderna mellan förhållandena i Sverige och på kontinenten. I Sverige var Esaias Tegnér både poet och teolog, med teologin definierad som "en döds-kalle placerad över en lilja".

Som exempel på nyskapande märks beställningar av kyrklig musik beställd för Lund, Östersund, Västerås, Uppsala, Linköping, Göteborg, Jukkasjärvi och Växjö. Bland tonsättarna märks Sven-David Sandström, Carl Unander-Scharin, Judith Bingham, Karin Rehnqvist, Jacob Mühlrad, Gunnar Idenstam, Johan-Magnus Sjöberg och flitigt anlitate Jan Sandström. Beställningsverk kan också sponsras när kyrkornas ekonomi krymper. Kanske kan stiftet bidra? Huskomponist är ett ideal.

Sven Kristersson: är kyrkomusikern tjänsteman eller förkunnare? Båda delarna när musikern skapar andakt: i föreningen upphör motsättningen.

Mattias Wager:

Vad är nyskapande? Lockande att dekonstruera vad vi gör, är mindre intressant att fråga vad som är sakral musik eller på vilket sätt den är sakral. Nyskapande sker antingen genom att kyrkomusikern själv komponerar (som Bach) eller genom beställningar. Även en huskomponist kan engageras, som t ex vid Sven-David Sandströms engagemang i Storkyrkan.

Problematisering av eventifiering, projektifiering och "satsningar". Det unika verket som skall vara något nytt och helst reproduceras i framtiden (Beethoven). Den västerländska konsert(hus)traditionen är en historisk parentes, tidigare förknippades musiken med dans och rit.

Musikens gemenskapsskapande kvaliteter. Musik är en process i vilken man deltar och utvecklas tillsammans med andra, t ex vid körrepetitioner med åtföljande framförande. Att medverka i en sådan process är annorlunda men lika viktigt som att imponeras av ett konstnärligt kanske överlägset framförande i en professionell situation.

Kyrkomusikern är en animatör som ger liv åt ett sammanhang och bör ha kompetens att se vilka resurser som finns och integrera dessa, både likheter och olikheter, tidlöst och allmänmänskligt. Bland dessa märks t ex klarinettisten, dirigenten, tonsättaren och kyrkomusikern Anders Emilsson.

Kyrkan är en av få kvarvarande mötesplatser för amatörer och professionella, för alla klasser, genrer, nationaliteter. De som arbetar med detta gör en ovärderlig insats. Kyrkan står för den breda, allmänna relationen till musik av olika slag. Alla måste hjälpas åt att förvalta detta. Viktigt med kvalitet i processen och respekt för de medverkande. Summan är större än delarna.

Sven Kristersson: finns det risk att projektifiering hotar kontinuerlig verksamhet?

MW: Långsiktiga projekt har ett syfte som sträcker sig utöver att markera något tillfälligt. Kyrkan arbetar med kontinuitet.

Sven Kristersson: kan all musik sakraliseras? Är alla genrer välkomna?

MW: Bra att dra gränser med försiktighet, de flyttar sig och är beroende av sammanhangen. Vad gör att vi enas om att något är sakralt? Ofta vanan, det vi vant oss vid att passa i en viss miljö.

(Blocket avslutas med samfällid sång av Härlig är jorden med Mattias Wager som improviserande ackompanjatör.)

Frågor

Mattias Lundberg: Avsaknaden av öppen diskussion beror på uppställda falska dikotomier (sakralt/icke sakralt, gammalt/nytt, svårt/populärt etc). Uppbundna identiteter ("detta står jag för till skillnad från" etc) förlamar ofta diskussionen.

Maja Wåhlin, nyutbildad *student* från Musikhögskolan i Malmö, redogör för sin bildningsgång och efterlyser kommunikation mellan pedagoger, lärare och institutioner, inte minst mellan skolan och kyrkan. Verkligheten stämmer inte med bilden som skolan ger. Satsar man på oss? Är vi viktiga? Bryr man sig? Är kyrkomusiken viktig? Vem bestämmer? Vem bör vara mera aktiv? Samspelet är viktigt, men den samlande kraften och riktningen saknas. Den enskilde läraren får därför i praktiken makten över eleverna och inte de specifika ämnena.

Tomas Löndahl, avslutning

Lärdomar och nyckelord: Religionens centrum är känslan av helighet. Kyrkomusiken är mer än kultur och kulturarv. Kyrkomusiken är en del av kyrkans förkunnelseverksamhet. Kyrkomusiken kan aldrig vara frikopplad från teologin. Kyrkomusiken som animatör.

En av KMA:s uppgifter är att få olika parter att mötas!

SLUT

/JK